

Yttrande över betänkandet
*Folkbokföringsverksamhet, biometri och
brottsbekämpning (SOU 2025:75)*

Fi2025/01382

Lunds tingsrätt lämnar följande synpunkter på betänkandet utifrån de intressen som tingsrätten har att bevaka. I övrigt avstår tingsrätten från att yttra sig.

Utökade befogenheter i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet

Det kan generellt konstateras att utredningen har gjort noggranna intresseavvägningar mellan såväl samhällets behov av en effektiv brottsbekämpning som enskildas rätt till personlig integritet och rättssäkerhet i förhållande till staten. De överväganden som ligger bakom utredningens förslag jämte utredningens skäl för att inte förorda alla de reformer och författningsändringar som innefattats i uppdraget framstår som både välmotiverade och välgrundade.

Tingsrätten vill i sammanhanget särskilt framhålla vad som i betänkandet understryks om att rättskipning som huvudregel ska ske av domstolarna, något som tryggas enskilda genom ett särskilt grundlagsskydd. Som utgångspunkt krävs således mycket starka skäl för en ordning som skulle ge Skatteverket befogenhet att utfärda strafförelägganden. Tingsrätten delar utredningens uppfattning om att några sådana skäl inte har framkommit.

Anmälningsskyldighet och straffansvar enligt folkbokföringslagen

Förslaget om att tillämpningsområdet för ringa fall ska utvidgas

Tingsrätten välkomnar att ett förtydligande av när ringa fall ska anses föreligga. Förslaget skapar en tydligare förutsebarhet jämfört med idag.

Förslaget om en ny straffbestämmelse i folkbokföringslagen

När det gäller förslaget om en ny självständig ansvarsbestämmelse för främjande av oriktig folkbokföring har tingsrätten följande anmärkningar.

Redan behovet av en sådan självständig ansvarsbestämmelse kan ifrågasättas. Som utredningen konstaterat är medhjälp till folkbokföringsbrott redan straffbart. Någon närmare analys av varför det, enligt utredningen ”såvitt framkommit”, saknas lagföringar beträffande medhjälp till folkbokföringsbrott framgår inte. Antagandet synes inte grundat på något tydligt statistiskt underlag. Det framstår som oklart i vilken utsträckning det förekommer eller övervägs åtal avseende medhjälp till folkbokföringsbrott. Tingsrätten saknar också en djupare analys beträffande huruvida den eventuella avsaknaden av åtal eller fällande domar kan bero på bevissvårigheter, ett problem som i sin tur torde kvarstå även med en ny straffbestämmelse.

När det gäller straffbestämmelsens utformning saknar tingsrätten ett tydligare klagörande av vilka handlingar som är avsedda att straffbeläggas. Konstruktionen av den föreslagna straffbestämmelsen medför att fullbordanspunkten för brottet är oberoende av någon annans otillåtna handlande som uppfyller de objektiva rekvisiten för fullbordat folkbokföringsbrott. Att definiera straffbestämmelsen på så sätt att den avser allvarliga fall av medhjälp till folkbokföringsbrott blir då direkt missvisande.

Vidare anmärker tingsrätten att rekvisitet ”i väsentlig mån främjar möjligheterna för någon annan” inte har någon tydlig förebild i annan lagstiftning. Eftersom det är fråga om en utökning av det straffbara området, inom vilket inte varje medhjälpsgärning är tänkt att falla, behöver den föreslagna regleringen vara såväl tydlig som förutsebar. Tingsrätten ifrågasätter lämpligheten i att i motivtext inskränka tillämpningsområdet för straffbestämmelsen till att inte omfatta främjande genom underlåtenhet. Rekvisitet främjande är inget verb som uppställer krav på aktivt handlande. Är det lagstiftarens avsikt att enbart kriminalisera den typen av gärningar som innebär aktivt handlande bör lagstiftningen inte byggas kring ett rekvisit som är ett vedertaget straffrättsligt begrepp, som dessutom enligt allmänna principer kan uppfyllas genom underlåtenhet. Vidare framstår det som konstruerat att göra skillnad mellan en gärning när någon lämnar ett uttryckligt godkännande till och en gärning när någon tyst samtycker.

Enligt tingsrätten finns anledning att överväga om man ytterligare behöver bereda frågan eller ytterligare exemplifiera vad som kan anses som – eller inte anses som – ett väsentligt främjande. Det framstår inte som tillfredsställande att lämna över några sådana oklarheter på rättstillämpningen. Tingsrätten efterfrågar även en närmare analys av de uppenbara konkurrenssituationer som kan komma att uppstå.

Den föreslagna straffbestämmelsen framstår sammantaget som så otydlig till syfte och innehåll att tingsrätten avstyrker förslaget.

I handläggningen av detta ärende har deltagit lagmannen Björn Hansson, chefsrådmännen Dag Cohen och Lena Nowak, enhetschefen Catharina Månsson och administrativa assessorn Maria Carnheimer (föredragande).

Björn Hansson

/Maria Carnheimer